
RAPPORT

ÄLMHULTS KOMMUN

Fysisk planering intill transportleder för farligt gods i Älmhult

UPPDRAGSNUMMER 13004559

**Riskutredning av transporter med farligt gods på väg och järnväg i Älmhults tätort
Icke-teknisk sammanfattning**

VERSION 1.1

2018-07-12

SWECO ENVIRONMENT AB

Martin Bjarke, Civilingenjör riskhantering

Granskare: Johan Nimmermark, Civilingenjör riskhantering

Granskare beräkningar: Axel Hagström, Civilingenjör riskhantering

Inledning

Älmhults kommun har tagit fram detta dokument för att ge vägledning och underlätta hanteringen av riskfrågor som relaterar till farligt gods i planprocesser inom kommunen.

Utifrån kraven i plan- och bygglagens andra kapitel ska kommunen göra en lämplighetsprövning av översiktsplaner, detaljplaner, ansökningar om bygglov och förhandsbesked. Lokalisering av bebyggelse och verksamheter ska vara lämplig utifrån beskaffenhet, läge och behov. Frågor gällande människors hälsa, säkerhet och risker för dessa är centrala vid en lämplighetsprövning.

Farligt gods är ämnen och produkter som på grund av sina farliga egenskaper omfattas av särskilda krav vid transport (exempelvis krav på skyltning av fordonet). Det kan gälla egenskaper som vid en olycka eller felaktig hantering utgör en fara för människor, miljö eller egendom. Vissa ämnen utgör en mer direkt risk och andra ämnen utgör en risk först efter långvarig exponering.

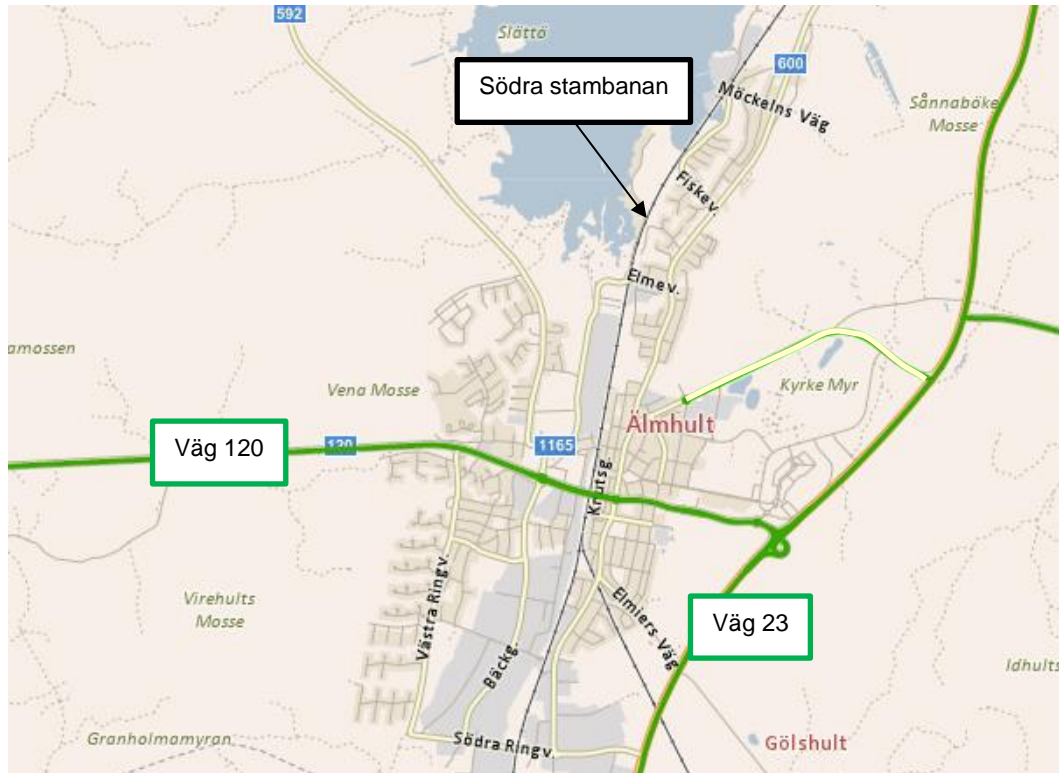
Denna vägledning bygger på den riskpolicy som publicerades av länsstyrelserna i Stockholm, Skåne och Västra Götalands län 2006 och där anges att risker bör beaktas för detaljplaner inom 150 meter från led med farligt gods.

Sammanvägning av olika intressen är en viktig del i samhällsplaneringen och innebär bland annat det inte bara är den lokala riskbilden som styr utan hänsyn ska även tas till att skydda långsiktiga värden som exempelvis riksintressen och framtida utveckling av näringsliv, infrastruktur och bostadsbyggande.

Länsstyrelsen pekar ut ett rekommenderat vägnät för transporter av farligt gods. Rekommenderade transportvägar för farligt gods utgör de delar av vägnätet som Länsstyrelsen, i samråd med kommunerna, har identifierat som särskilt viktiga att hålla öppna för transporter av farligt gods. Inom Älmhult är väg 120 och väg 23 utpekade som rekommenderade genomfartsleder för farligt gods och farligt gods transporteras även på Södra stambanan.

Att uppnå en tillfredsställande säkerhetsnivå vid fysisk planering intill vägar och järnväg där det transporteras farligt gods kan uppnås på olika sätt, exempelvis genom att hålla ett visst skyddsavstånd eller genom att genomföra byggnadstekniska åtgärder.

Arbetet omfattar Södra stambanan genom Älmhult, väg 120 och väg 23 (se Figur 1). Väg 120 är statlig väg med Trafikverket som väghållare.

Figur 1. Översikt över Älmhult där vägar som är rekommenderade leder för farligt gods markerats med grön linje. Södra stambanan passerar genom orten från norr till söder.

Skyddsavstånd och andra skyddsåtgärder

I tabellen nedan presenteras rekommenderade skyddsavstånd och åtgärder för olika typer av bebyggelse.

Avståndet räknas från väggkant, alternativt släntfot om vägen går på bank. För järnväg räknas avståndet från närmsta räl.

En grundförutsättning som ska säkerställas vid planering med de avstånd som anges i tabellen är att vätska inte ska kunna rinna över en hårdgjord yta från transportleden mot planområdet. Om marken lutar från transportleden mot planområdet behöver en särskild bedömning göras om det behövs ett dike eller annan barriär som hindrar att farlig vätska kan rinna mot planområdet.

I de fall en byggnad kan exponeras för två riskkällor kan bedömningen göras för den av riskkällorna som ger den största risken. Skyddsåtgärder måste dock utformas med hänsyn till båda riskkällorna

Exempel på hur tabellen ska läsas:

- För väg 23 är det normalt lämpligt med kontor i max två plan bortom 30 meter, kontor i högst fyra plan bortom 40 meter och bortom 75 meter ställs inga begränsningar på antal våningsplan.
- Bostäder i max fyra våningsplan är normalt lämpligt bortom 40 meter från väg 23 och bortom 30 meter från väg 120. Bortom 75 meter från väg 23 är det normalt lämpligt med bostäder och hotell i fler än fyra våningsplan, men vissa riskreducerande åtgärder bör tillämpas upp för känslig bebyggelse inom 100 meter från transportleden.

Rekommenderad markanvändning intill transportleder med farligt gods i Älmhult.

Ej känslig bebyggelse	Mindre känslig bebyggelse	Medelkänslig bebyggelse	Blandad bebyggelse*	Känslig bebyggelse**
Fåtal personer Tillfällig vistelse	Fåtal personer Vakna	Flertal personer som är vakna Byggnader i max två våningsplan	Högre persontäthet Sovande Individer som kan utrymma själva Byggnader i max fyra våningsplan	Hög persontäthet Särskilt känsliga individer Sovande utan god lokalkännedom Byggnader i mer än fyra våningsplan
-Parkering (ytparkering) -Trafik -Odling -Friluftsområde (t.ex. motionsspår) -Tekniska anläggningar -Drivmedelsförsäljning (obemannad)	-Verksamheter (service, lättare verkstadsindustri, tillverkning med försäljning, handel med skrymmande varor) -Lager -Tekniska anläggningar -Parkering (övrig)	-Handel (övrig handel) -Kontor (dock ej hotell) -Lager (även med betydande handel) -Idrotts- och sportanläggningar (utan betydande åskådarplats) -Besöksanläggningar (verksamheter för kultur, religionsutövning, m.m. som riktar sig till besökare) -Centrum -Industri (övrig industri)	-Bostäder -Hotell -Medelkänslig bebyggelse men i fler än två plan	-Bostäder och hotell i fler än fyra plan -Vård -Skola -Idrotts- och sportanläggningar (med betydande åskådarplats) -Större samlingslokaler
Södra stambanan				
Inget skyddsavstånd	30 meter	30 meter	30 meter	50 meter
Väg 23				
Inget skyddsavstånd	20 meter	30 meter	40 meter	75 meter
Väg 120				
Inget skyddsavstånd	10 meter	20 meter	25 meter	40 meter

*Vanlig centrumbebyggelse i Älmhult. Förutsätter åtgärder, se nästa sida, betraktas annars som känslig bebyggelse.

**Vissa riskreducerande åtgärder bör genomföras inom 100 meter, se nästa sida.

Byggnadstekniska skyddsåtgärder för ”centrumbebyggelse”

Inom Älmhult förväntas en förtätning av de centrala delarna med bostäder, kontor, centrumverksamhet i upp till fyra våningar. Kategorin ”blandad bebyggelse” har tillkommit som en typ av bebyggelse där en särskild bedömning gjorts. Genom att ställa krav på bland annat fasad och begränsning av våningshöjd bedöms det vara rimligt att kunna korta avståndet för bebyggelse som annars hade betraktats som känslig.

För att den inte ska betraktas som känslig bör följande åtgärder genomföras:

- Friskluftsintag placeras på tak eller sida som inte är exponerad mot riskkällan. Om det inte innebär stora negativa effekter ur andra perspektiv (exempelvis kraftigt ökade driftskostnader, försämrad luftkvalitet).
- Det ska vara möjligt att utrymma på sida som inte är exponerad mot riskkällan. Huvudentréer ska i första hand vara placerade på sida bort från transportleden, men entréer kan även vara placerade på sida mot transportleden.
- Fasader (inkl. fönster, dörrar och takfot) utförs i obrännbart material alternativt lägst brandteknisk klass IE30. Fönster ska endast vara öppningsbara med specialverktyg för rengöring och underhåll. Detta ska genomföras på sida som vetter mot transportleden.

Om dessa åtgärder inte genomförs ska riskavstånden för kategorin känslig verksamhet tillämpas.

Byggnadstekniska skyddsåtgärder för känslig bebyggelse

För känslig verksamhet/bebyggelse (exempelvis flerbostadshus i fler våningar än fyra, vård, skola) bör inom 100 meter från transportled med farligt gods följande åtgärder alltid övervägas.

- Friskluftsintag placeras på tak eller sida som inte är exponerad mot riskkällan. Om det inte innebär stora negativa effekter ur andra perspektiv (exempelvis kraftigt ökade driftskostnader, försämrad luftkvalitet).
- Det ska vara möjligt att utrymma på sida som inte är exponerad mot riskkällan. Huvudentréer ska i första hand vara placerade på sida bort från transportleden, men entréer kan även vara placerade på sida mot transportleden.
- Fasader (inkl. fönster, dörrar och takfot) utförs i obrännbart material alternativt lägst brandteknisk klass IE30. Fönster kan vara öppningsbara. Detta ska genomföras på sida som vetter mot transportleden. Entréer kan vara riktade mot transportleden.

Bakgrund till rekommendationerna

- Beräknad individ- och samhällsrisk.
- Skydd mot de mest sannolika olyckorna.
- Anpassning till andra riktlinjer (Trafikverkets riktlinjer, RIKTSAM och riktlinjer i andra län).
- Rekommenderade åtgärder baserat på rimlighetsprincipen och principen om undvikande av katastrofer.

Om avvikelser mot dessa skyddsavstånd planeras i en detaljplan bör en riskhanterare med specialisering inom fysisk planering konsulteras. Utifrån denna riskutredning bör då en bedömning kunna genomföras om tillräckliga skyddsåtgärder kan uppnås enbart med stöd av denna utredning eller om mer detaljerad riskutredning krävs. Nya beräkningar bör inte vara nödvändigt utan fokus för en fördjupad utredning bör vara om det är möjligt att uppnå en acceptabel risknivå med riskreducerande åtgärder. Förutsatt mindre avvikelser bör en kvalitativ bedömning vara tillräcklig.

Riskberäkningar och resonemang redovisas i mer utförlig form i rapporten *Fysisk planering intill transportleder för farligt gods i Älmhult (Sweco 2018)*.